

Encyklopedie zákona

o registru smluv

**Zrcadlo, zrcadlo, kdo je na světě nejkrásnější,
nejjednodušší, nejvychytanější, nejobávanější,
nejvylepšovanější a nejobkládanější?**

A teal-colored decorative frame with intricate scrollwork and floral patterns, surrounding a central oval space. The frame is composed of multiple concentric lines and ornate flourishes.

Encyklopedie zákona

o registru smluv

NEJKRÁSNEJŠÍ ZÁKON zajistí, že veřejné

smlouvy budou opravdu veřejné

!

77 tisíc

vás dnes stojí, když chcete zjistit, kolik vydává na úklidové služby deset státních institucí.

!

**5 let, 2 soudní řízení
a 1 exekuce**

je potřeba k získání smlouvy dopravního podniku.

!

215 miliard

je roční objem smluv, které nejsou uveřejňovány podle zákona o veřejných zakázkách.

NEJJEDNODUŠŠÍ ZÁKON: nezveřejněná

smlouva veřejné instituce není platná

1

Jedna smluvní strana smlouvu uveřejní.

2

Protistrana zveřejnění smlouvy ověří.

3

Kterákoli smluvní strana má 3 měsíce na opravu chyb.

4

Drobné překlepy lze opravovat i nadále.

!

Zákon se vztahuje jen na údaje, na které má veřejnost již dnes ze zákona právo. Ale platné zákony o zveřejňování informací jsou často porušovány. Zákon o registru smluv má samovynucující sankci: o zveřejnění usilují samy smluvní strany, protože potřebují platnou a účinnou smlouvu.

NEJKRÁSNEJŠÍ ZÁKON umožňuje porovnávat

a snižovat ceny veřejných nákupů

1

253 Kč/m²

průměrná cena úklidu ve státní správě
v roce 2011

100–160 Kč/m²

průměrná tržní cena úklidu velkých
kancelářských prostor 2011

2

116 Kč/m²

průměrná cena úklidu ve státní správě
v roce 2014 po zveřejnění cen 2011

NEJKRÁSNEJŠÍ ZÁKON umožňuje porovnávat

a snižovat ceny veřejných nákupů

!

**Politikům dává mnohem větší jistotu,
že jim úředníci něco neprovedou za zády.**

!

**Úředníci rychle dohledají i smlouvy,
které sami nevyřizovali.**

NEJVYCHYTANĚJŠÍ ZÁKON nepřinese složité začerňování

osobních údajů a obchodního tajemství

Smlouvy s fyzickými osobami se nezveřejňují, nejde-li o prodej majetku nebo smlouvu s OSVČ v rámci podnikání.

Společnostem ovládaným státem a samosprávami nehrozí zneplatnění smlouvy při nadměrném začernění údajů.

NEJOBÁVANĚJŠÍ ZÁKON prý způsobí kolaps státu!

Smlouvy se budou muset skenovat!

NEBUDOU ▶ str. 49

Budou se zveřejňovat i lístky na MHD!

NEBUDOU ▶ str. 49

Bude to stát 4 miliardy ročně!

NEBUDE ▶ str. 44

Ohrozí to státní firmy!

NEOHROZÍ ▶ str. 46

Když přijde živelná katastrofa, budou smlouvy neúčinné!

NEBUDOU ▶ str. 47

Tisíce úředníků budou trávit hodiny začerňováním smluv!

NEBUDOU ▶ str. 42

NEJVYLEPŠOVANĚJŠÍ ZÁKON má už bohužel

pár problematických výjimek

Supervýjimka pro ČEZ:
nemusí zveřejňovat ani
to, co soukromé firmy.

**Odklad účinnosti sankce na
příští vládu.**

**Nejasně vymezený finanční
limit pro smlouvy.**

NEJODKLÁDANĚJŠÍ ZÁKON je nejdéle neprojednaným

návrhem zákona v současné Sněmovně

3 měsíce

trvalo schválení zákona poslancům na
Slovensku.

34 měsíců

už trvá schvalování zákona v ČR.

ážení zákonodárci,
vážení představitelé veřejných institucí,
vážení novináři,
a vy všichni, kteří podrobněji sledujete lopotný příběh
nejdéle neprojednaného návrhu Poslanecké sněmovny,

rozhodli jsme se napsat k zákonu encyklopedii a věříme,
že si ji s chutí přečtete. Přináší totiž mnoho dat a vysvět-
lujících informací k nejčastěji diskutovaným otázkám
v debatě o celém zákonu.

Během uplynulých let jsme se při diskuzích nad záko-
nem osobně setkali s několika sty z vás – kromě zákonodárců
například se starosty a hejtmany, kteří smlouvy již zveřejňují,
i s těmi, kteří proti zákonu aktivně vystupují; s legislativci
a IT odborníky na ministerstvech, s vrcholnými manažery
obecních a státních firem, včetně polostátního ČEZu.

Zarážela nás přitom míra, s jakou se věcné námitky
a připomínky k návrhu mísí s dezinformacemi i očivid-
nými nesmysly. Pokoušíme se proto jasně oddělit popis
toho, jak se v upravené verzi návrhu podařilo zapracovat
věcné připomínky (právní jistota při ochraně obchodního
tajemství, vyjasnění definice subjektů atd.) od kapitoly
s omyly a dezinformacemi (skenování smluv, kriminali-
zace za neúmyslné chyby atd.).

Je škoda, že se kromě odborné shody na výsledné verzi
nakonec velmi podepsala také dohoda čistě politická,

▶ a v zákoně se tak objevily nejružnější výjimky pro subjekty, které byly dostatečně silné v prosazování svých zájmů. Jednotlivé výjimky probíráme podrobně a ukazujeme, že některé z nich bohužel kromě neodůvodněných výhod přinášejí i praktické komplikace a právní nejistotu. Třeba se ještě některé z nich podaří ve druhém čtení odstranit.

V týmu autorů jsou zastoupeni právníci, ekonomové, členové orgánů veřejně vlastněných společností, zastupitelé, realizátoři IT řešení ministerstev, obcí a měst. Už z naší odpovědnosti při výkonu těchto funkcí vyplývá, že nám nejde o to prosadit zákon, který by veřejné instituce poškodil.

Jsme příznivci toho, že i odborný text má být napsaný čtivě, stručně a přehledně. Odkazy na zdroje dat, které v encyklopedii uvádíme, proto naleznete až souhrnně na poslední straně. Pokud budete mít jakékoli dotazy, doplnění nebo námitky k čemukoli, co v knize uvádíme, neváhejte nás kontaktovat.

Příjemné čtení vám přeji

Martin Archalous, Petr Bouda, Jiří Boudal

(ed., jiri.boudal@frankbold.org), Nikola Hořejš,

Martin Fadrný, Lenka Franková, Martin Kameník,

Jitka Kmošková (ed., jitka.kmoskova@frankbold.org),

Oldřich Kužílek, Jiří Skuhrovec

13

Nejkrásnější zákon Co přinese zákon dobrého?

- Proč budou veřejné smlouvy konečně opravdu veřejné
- Jak se porovnáváním cen zlevní nákupy
- Proč budou politici lépe spát
- Proč skončí okatě cinknuté smlouvy
- V čem budou mít úředníci méně práce
- K čemu je dobré, že občané budou lépe informováni

27

Nejjednodušší zákon Jak bude zákon fungovat?

- Kdo má povinnost smlouvu zveřejnit?
- Jak smlouvu podle zákona jednoduše čtyřmi kroky zveřejnit?
- Jaké smlouvy se zveřejňovat nemusí?
- Jak začernit osobní údaje a proč to téměř nebude třeba dělat?
- Jak začernit obchodní tajemství a proč to neohrozí platnost smlouvy?

35

Nejvyčytanější zákon Jaké problémy byly v zákoně vyřešeny?

- Stoprocentní právní jistota při ochraně obchodního tajemství
- Jasné definice subjektů, na které zákon dopadne
- Vyřazení smluv s citlivými údaji o fyzických osobách
- Možnost opravit chybně zveřejněnou smlouvu
- Odstranění duplicitní zveřejňovací povinnosti

41

Nejobávanější zákon Zkolabuje kvůli zákonu stát?

- Poškodí zákon státní firmy?
- Budou tisíce úředníků trávit hodiny začerňováním?
- Budou se muset zveřejňovat smlouvy, když přijde živelná katastrofa?
- Budu muset smlouvu nejdřív naskenovat? Lístek na MHD také?
- Budu mít neplatné smlouvy, když se systém zhroutí?

51

Nejvylepšovanější zákon Jaké zbytečné výjimky se do zákona dostaly?

- Supervýjimka pro ČEZ: mírnější režim než všichni soukromí dodavatelé
- Zavedení finančního limitu s právními nejasnostmi
- Vyřazení faktur a objednávek
- Odložení účinnosti sankce

57

Nejodkládanější zákon Příběh schvalování zákona s otevřeným koncem

?

Co dobrého vlastně zveřejňování smluv přinese?

- Veřejné smlouvy budou opravdu veřejné
- Porovnáním cen se zlevní nákupy
- Politici budou lépe spát
- Skončí okatě cinknuté smlouvy
- Úředníci budou mít méně práce
- Občané budou lépe informovaní

1

Nejkrásnější zákon

Veřejné smlouvy budou opravdu veřejné

ákon o registru smluv se vztahuje jen na údaje, na které má veřejnost už dnes právo podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Je dokonce užší. Je tedy vůbec potřeba?

77 tisíc

vás dnes stojí, když chcete zjistit, kolik vydává na úklidové služby deset státních institucí.

5 let, 2 soudní řízení a 1 exekuce

vás dnes stojí, když chcete zjistit, kolik vydává na úklidové služby deset státních institucí.

Neboli: běžný občan dnes k veřejným smlouvám přístup nemá. A to dokonce ani díky smlouvám zveřejněným v rámci zákona o veřejných zakázkách. Zákon o veřejných zakázkách se netýká smluv sektorových zadavatelů a smluv pod 500 tisíc Kč. Navíc bývá porušován, protože hrozí jen finanční sankce od přetíženého ÚOHS, která se navíc hradí z veřejné kapsy. Analýza zveřejňování smluv krajů za roky 2012–2013 na protější straně to ukazuje.

4,3 miliardy Kč

Objem smluv krajů, které v rozporu se zákonem nebyly zveřejněny.

Každá čtvrtá smlouva

na veřejnou zakázku kraje nebyla v rozporu se zákonem zveřejněna.

Zhruba 215 miliard ročně

veřejných nákupů není uveřejňováno (podlimitní smlouvy 100 miliard, sektoroví zadavatelé 69 miliard, nezveřejnění navzdory zákonu cca 45 miliard ročně).

221 milionů Kč Smlouva na letecké muzeum v Mladé Boleslavi

**Nezveřejněno
v rozporu se zákonem!**

826 milionů Kč Smlouva na likvidaci odpadu v Praze

**Nezveřejněno
v rozporu se zákonem!**

Smlouvy Prahy 10

Praha 10 dostala pokutu **100 000 Kč**, následně sníženou předsedou ÚOHS na 10 000 Kč. Na svém profilu přitom nadále některé smlouvy nezveřejňuje.

**Nezveřejněno
navzdory pokutě!**

Zákon o registru smluv je elegantní: Ke zveřejnění se vzájemně nutí samy smluvní strany, protože potřebují platnou smlouvu. Kdykoli se může změnit vedení radnice, ministerstva nebo dodavatelské společnosti a bez platné smlouvy jste nahraní.

Porovnáním cen se zlevní nákupy

ákon není primárně zaměřen na korupčníky a už vůbec nepředpokládá, že všichni kradou. Naopak, jeho největší kouzlo je v tom, že pomáhá snižovat ceny poctivým politikům a úředníkům. Protože nejlepší ceny si dokáže vyjednat ten, kdo má dostatek informací o cenách na trhu. Podívejte se například, čeho dosáhl zveřejněním (složitě získaných) cen úklidu Kverulant.org:

Nebojte se, nikdo vás nebude hned podezírat z nehospodárnosti, když nebudete nejlevnější. Hospodárná cena se v různých krajích může lišit. Třeba už jen cenou dopravy do hůře dostupných míst a podobně. Stejně tak můžete zajisté upřednostnit místního řemeslníka s trochu vyšší cenou, pokud to vysvětlíte, voliči to jistě pochopí. Mnohonásobně předraženou cenu ovšem už asi neobhájíte. Tomu i odpovídá, že na Slovensku klesl rozptyl cen nákupu čtverečního metru zámkové dlažby ze sedminásobku na zhruba trojnásobek. Směrem dolů, samozřejmě.

Nejde ale vždy jen o jednoduché srovnávání ceny. Někdy je prostě porovnání smluv podnětem k hlubší veřejné diskuzi. Podívejte se třeba na to, jak jednotlivé městské části Prahy řeší farmářské trhy:

Trhy, kde pořadatelé platí radnici miliony ročně:

Náplavka, Jiřího z Poděbrad

Trhy, kde pořadatelé neplatí nic:

Náměstí Republiky, Tylovo náměstí

Trhy, kde radnice platí organizátorům:

Na Arkádách, Karlín

Jak to je? Když radnice inkasuje miliony, vyřazuje tím z trhů někoho, u koho by Pražané rádi nakupovali, nebo ne? Má ale tedy prostranství poskytovat zdarma nebo dokonce trhovcům platit? Smlouvy složitě získané organizací Kverulant.org jsou každopádně zásadním podnětem i podkladem k pořádnému zamýšlení pro pražské politiky, občany i trhovce.

Registr smluv je zároveň „tržištěm“ informací. Lze jej využít také pro porovnání cenové hladiny obdobných zakázek a k získání představy o ceně produktů a služeb, k získání referencí o firmách a dodavatelích a též vzorů smluv a kontaktů na zadavatele zadávající obdobné zakázky.

– Doubravka Fišerová, starostka Vyskče

A na závěr to nejlepší. Zákon má ještě jednu nečekanou výhodu: ceny často nemusíte porovnávat vy. Občané nebo konkurence to udělají za vás.

Když někdo dřív prohrál tendr, hned na nás psal udání a posílal kontroly. Dneska místo toho hlídá smlouvy za nás, na internetu. Třeba firma, která nezvítězila v soutěži na opravu aut, teď hlídá tu vítěznou a hlásí nám, když jim nějaká faktura připadá předražená. To je nečekaná výhoda, jak se firmy hlídají navzájem.

– Michal Sygút, primátor města Turčianske Teplice

Politici mohou lépe spát

T

o není vtip. Starostové, kteří smlouvy zveřejňují, to všichni uvádí na prvních místech: transparentnost přináší menší podezíravost občanů, komplikuje účelovou diskreditaci a zejména dává politikům mnohem větší jistotu, že jim úředníci něco neprovedou za zády.

Pro politika je jediný způsob jak se alespoň zčásti ubránit tomu, aby zodpovídal za něco, o čem vůbec nic neví. Donutit úřad k transparentnosti. Nejlepší dezinfekce je světlo.

– Michal Šmarda, starosta Nového Města na Moravě, ČSSD

Atmosféra se u nás za poslední tři roky výrazně zlepšila a za této situace se mnohem lépe pracuje i samotnému úřadu – řešíme méně stížností vyplývajících z nedůvěry, neznalosti, komunikace je celkově konstruktivnější.

– Filip Kořínek, starosta Černošic, nezávislý kandidát

Dříve stačilo někomu vytisknout leták, že starosta ukradl to a to, a bylo těžké se bránit. Dneska jim můžeme říct: podívejte se, všechno je veřejné. Když je veřejná soutěž, tak nás všichni mohli pomlouvat, že to dostal bratranec nebo že nebyla vybrána nejlepší nabídka. Teď nemají tolik prostoru pro spekulaci.

– Michal Sygút, primátor města Turčianske Teplice

Samozřejmě, transparentnost občas vede k tomu, že musíte něco veřejně vysvětlit. Otázka je, jestli je potřeba se toho děsit.

*Ptal se mě úředník: „A co když tam budeme mít něco špatně a ono se na to přijde?“
Říkám: „No to je super, že se na to přijde, ne? Tak to opravíme.“ On na to: „Jak jako opravíme? Vždyť to ty lidi uvidí, že jsme to udělali blbě.“ Odpovídám: „No lidi to uvidí, řeknou nám to, a my to opravíme.“ „No to bude průšvih,“ on na to. A já už se jen zmateně a nechápavě zeptal: „To, že to bude opravené, bude průšvih?“*

– Michal Šmarda, starosta Nového Města na Moravě, ČSSD

Skončí okatě cinknuté smlouvy

ak jsme řekli, zákon není primárně protikorupční. Ovšem jeden druh korupce dokáže spolehlivě dostat na kolena: ta, která se děje přes očividně předražené nebo jinak nevhodné smlouvy. Vzpomeňte si, co se dělo, když se některé z následujících smluv objevily na veřejnosti.

17 haléřů

z každé pražské jízdenky Rittigovi.

Reklamní obrazovky

v pražském metru, za které dopravní podnik platil provozovatelům.

525 milionů

za ozvučení pro jednání evropských ministrů firmě Promopro.

Audity v dopravním podniku, volební revoluce na pražském magistrátu, desítky obviněných osob, konce nejvyšších politických kariér. Uzavírat takovéto smlouvy s vědomím, že se tentýž den objeví na internetu, může jen politický kamikadze.

Podle řady politiků zákon sugeruje, že všichni politici kradou. Těžko říct čím. Jisté ale je, že všichni politici jsou vystaveni výrazně vyššímu pokušení: existují stovky příběhů i studií o tom, jak moc korumpuje. I Pavel Bém byl prý svého času pozitivním zjevením na politické scéně, dokud si jej nevyhlédl Roman Janoušek. Místo dotčenosti se na to tedy dá dívat i pozitivně: zákon politikům šetří energii a čas, který by jinak trávili odmítáním pokušení a pokušitelů.

Dokud to pokušení nepřijde, je potřeba si klást do cesty překážky, aby až to přijde, už to nešlo.

– Michal Šmarda, starosta Nového Města na Moravě, ČSSD

Úředníci budou mít méně práce

Největší užitek přinesl klikací rozpočet úředníkům. Když se dřív naši úředníci potřebovali podívat, kolik jim zbývá peněz v jejich kapitole, hledali v nějakých notýskách a chodili se ptát na finanční odbor. Ted' prostě jenom ťuknou a podívají se sami. Transparentnost práci spíš šetří.

Máme ted' dvě verze: veřejnou se zaúčtovanými položkami, a interní se syrovými daty před schválením účtárnou. Ty procesy se od začátku zveřejňování tak zefektivnily, že zřejmě tak do půl roku pošleme ven rovnou ta syrová data. Lidi na úřadě dělají čím dál méně chyb.

– Michal Šmarda, starosta Nového Města na Moravě, ČSSD

C

o se díky zveřejňování smluv usnadní, zrychlí a zjednoduší:

- Smlouvy jsou zálohované a kdekoli dálkově přístupné pracovníkům úřadu i politikům, úředníci snadno dohledají i smlouvy, které sami nevyřizovali.
- Odpadají dotazy při jednáních (např. zastupitelstev) a infožádosti o smlouvy (většina odpadne logicky sama, navíc ale připravená novela zákona č. 106/1999 s ohledem na „prudiče“ zbavuje úřady povinnosti poskytnout smlouvu, je-li zveřejněna v registru).
- Elektronizace smluv a faktur umožňuje další nadstavbové aplikace, které zefektivňují práci: například investiční mapy měst, které přehledně vedení města ukazují, kolik se kde investuje, které části jsou zanebané a podobně.

Praktickým přínosem pro úřad i vedení města je úspora času a usnadnění kvalitního rozhodování. Při jakémkoliv jednání je snadné si na webu otevřít potřebné informace (smlouvy, projektovou dokumentaci, rozpočet, zápisy z jednání apod.). Také nemusíme vyřizovat žádné žádosti o poskytnutí smlouvy na základě zákona o přístupu k informacím. Mít smlouvy jen tištěné v šanonech a archivech, tedy špatně dostupné, nezálohované apod., to by byl přístup minulého tisíciletí. A když už jsou v digitální podobě, není důvod je místo intranetu nepověsit na internet.

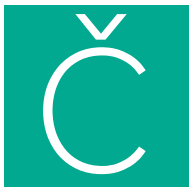
– Filip Kořínek, starosta Černošic, nezávislý kandidát

Mám větší klid na zastupitelstvu, neboť odpadly dotazy při projednávání bodu Zpráva o činnosti Rady na podmínky smluv. Jednak si nejsem schopen pamatovat detailně každou smlouvu dva měsíce nazad, jednak ty smlouvy nemusím na zastupitelstvo nosit a hledat odpovědi v nich.

– Jiří Koubek, starosta Prahy-Libuš, TOP09 a nezávislí

Občané budou lépe informováni

Často zaznívá, že se do registru smluv stejně budou dívat jen novináři a nevládní organizace. Slovenská zkušenost to příliš nepotvrzuje: tamní registr smluv zaznamenal v prvním roce provozu 400 tisíc unikátních návštěvníků.

Koneckonců, i čeští voliči projevují o zveřejňování smluv velký zájem, jak dokládají aktuální výzkumy agentur Median a TNS Aisa.

37 %

lidí, kteří plánují jít k příštím volbám, chce udílet preferenční hlasy.

87 %

z nich chce zohlednit, jak poslanci hlasovali pro zákony, které podporují transparentnost a komplikují korupci.

Z opatření, která komplikují korupci, považují lidé za nejdůležitější **zveřejňování informací o rozhodování** ministrů, starostů a úředníků.

Proč to všechno děláme? Mám takový sen, že bychom u nás co nejdříve zaváděli principy participativního financování. To znamená zahrnovat veřejnost do rozhodování, co se z veřejných prostředků má financovat, co má být prioritou a co ne. Aby se z toho nestal ryzí populismus a nebezpečný klacek, kterým se lidé mlátí po hlavě, musí být lidé především kvalitně a strukturovaně informováni.

– Michal Šmarda, starosta Nového Města na Moravě, ČSSD

?

Jak přesně bude zveřejňování smluv fungovat?

- Kdo má povinnost smlouvu zveřejnit?
- Jak smlouvu podle zákona jednoduše čtyřmi kroky zveřejnit?
- Jaké smlouvy se zveřejňovat nemusí?
- Jak začernit osobní údaje a proč to téměř nebude třeba dělat?
- Jak začernit obchodní tajemství a proč to neohrozí platnost smlouvy?

2

Nejjednodušší zákon

Kdo musí zveřejňovat smlouvy?

P

odle zákona bude smlouva účinná a platná až po uveřejnění v internetovém registru smluv, jestliže jednou ze smluvních stran je:

- stát, kraje, obce a dobrovolné svazky obcí,
- státní, krajské a obecní příspěvkové organizace,
- státní fond,
- regionální rady regionu soudržnosti,
- ústav založený státem, krajem, obcí,
- obecně prospěšné společnosti založené státem, krajem, obcí,
- veřejné vysoké školy a veřejné výzkumné instituce,
- zdravotní pojišťovny,
- Český rozhlas nebo Česká televize,
- státní a národní podniky,
- společnosti s většinovou majetkovou účastí státu, kraje nebo obce.

Smlouvu v registru může zveřejnit kterákoli ze smluvních stran, tedy nejen ta veřejná, ale i například její soukromý dodavatel. Protistrana uveřejnění smlouvy ve vlastním zájmu zkontroluje. Ideální proces tedy bude vypadat takto:

?

Věděli jste, že... První dva roky se povinnost zveřejňovat smlouvy nebude týkat menších obcí, tedy těch, které nevykonávají rozšířenou působnost. Za tuto dobu se obce na novou povinnost budou moct připravit.

1

Jedna smluvní strana smlouvu do 30 dní uveřejní.

2

Protistrana (může jich být i více) zveřejnění smlouvy ověří.

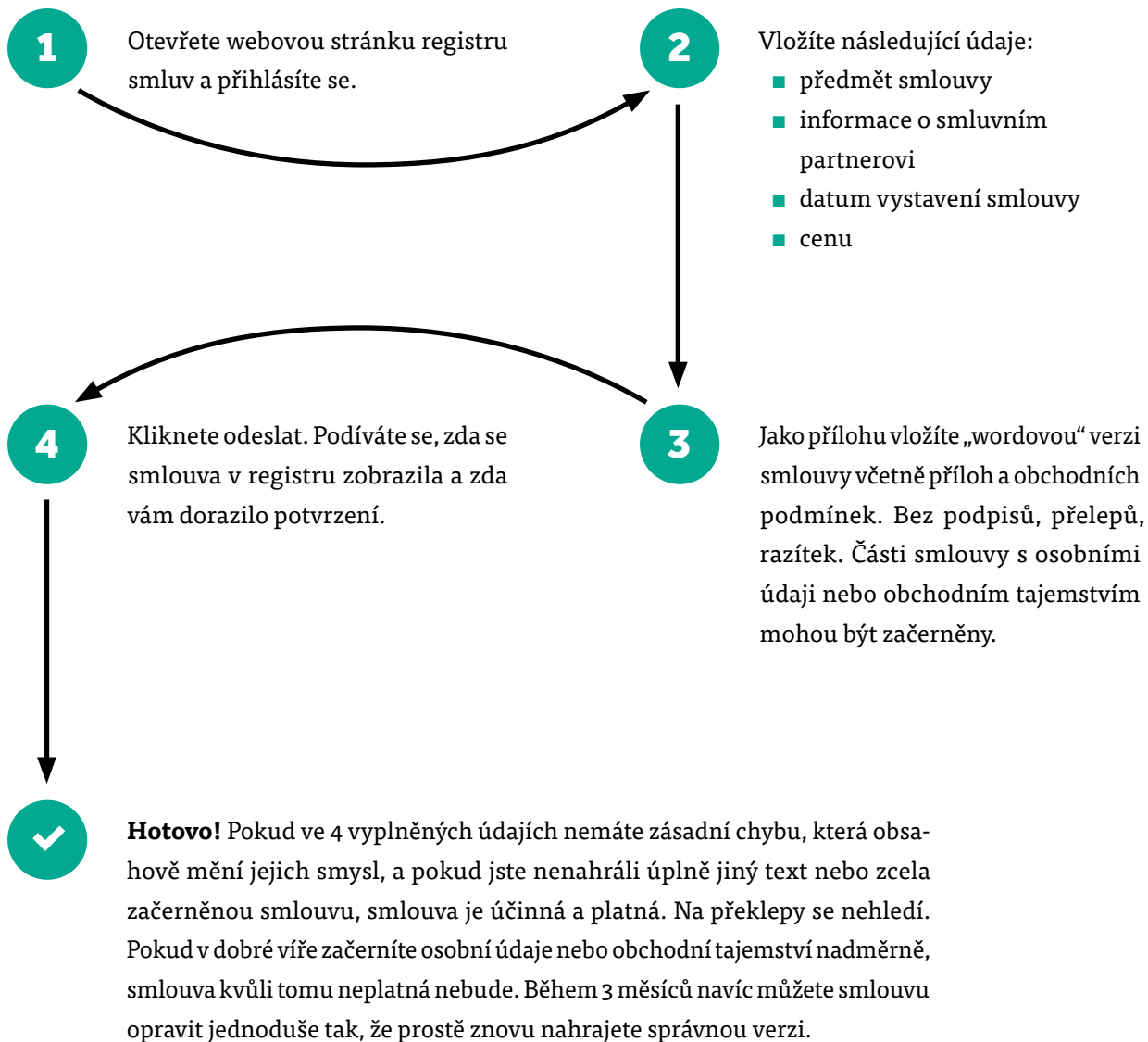
3

Kterákoli ze smluvních stran může do 3 měsíců opravit případné chyby.

4

Smlouva je platná. Drobné překlepy lze opravovat i nadále.

Jak smlouvu zveřejnit?

Jaké smlouvy zveřejňovat?

Zveřejňují se smlouvy, u kterých je výše „hodnoty předmětu smlouvy“ vyšší než 50 000 Kč.

Zveřejňují se smlouvy s právnickými osobami. S fyzickými osobami jen tehdy, když jednájí v rámci své podnikatelské činnosti nebo když jde o převod nemovitosti.

Nezveřejňují se smlouvy s fyzickými osobami, pokud nejednájí v rámci své podnikatelské činnosti. Neboli různé pracovní smlouvy, nájemní smlouvy, smlouvy na pronájem hrobů, poskytování sociálních služeb a podobně.

Nezveřejňují se formulářové smlouvy, například na odběr energií nebo technických služeb.

Nezveřejňují se technické předlohy, výkresy, projektové dokumentace, modely...

Nezveřejňují se autorské smlouvy na umělecká díla a další smlouvy s výkonnými umělci.

Nezveřejňují se smlouvy tajných služeb a další smlouvy, jejichž utajení je klíčové pro obranu a bezpečnost.

Jak poznám, že je výše „hodnoty předmětu“ vyšší než 50 000 Kč? Co když jde o smlouvu barterovou, smlouvu s opakovaným plněním a podobně?

Koaliční verze zákona, která limit zavedla, to bohužel neupřesňuje. Pokud není zřejmé, že se jedná o bagatelní hodnotu, a chcete mít právní jistotu, že je smlouva platná, prostě smlouvu zveřejněte.

V návrhu se bohužel nově objevila dvojnásobná formulace, která umožňuje výklad, že smlouvy s fyzickými osobami, které vůbec nepodnikají, by smlouvy zveřejňovat musely. Jde o legislativní detail s jednoduchým řešením, který snad bude odstraněn pozměňovacím návrhem.

Jak začernit osobní údaje?

S

mlouvy s fyzickými osobami, které nejednají v rámci podnikatelské činnosti, se nezveřejňují, proto byste na chráněné osobní údaje neměli ve smlouvě vůbec narazit. Kdyby náhodou, držte se jednoduchého pravidla.

x

Nezačernujte tzv. osobní údaje v základním rozsahu: jméno, příjmení, obec bydliště, rok narození.

✓

Začerněte tzv. citlivé osobní údaje: informace o národnostním, rasovém nebo etnickém původu; politických postojích, členství v odborových organizacích, náboženství a filozofickém přesvědčení, odsouzení za trestný čin, zdravotním stavu a sexuálním životě subjektu a jakýkoliv biometrický nebo genetický údaj. Nic dalšího není citlivým osobním údajem, přičemž pouze za zveřejnění citlivých osobních údajů vám hrozí vážné sankce.

?

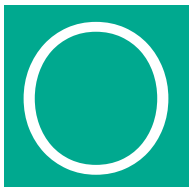
Věděli jste, že... Pokud smlouva obsahuje citlivé osobní údaje, je to často problém smlouvy bez ohledu na povinnost zveřejnění? Smlouva je dokument, který se může dostat do ruky mnoha úředníků, externím auditorům a dalším, kteří by citlivé osobní údaje také znát neměli.

V rámci testovacího provozu zveřejňování faktur najednou vidím, že tam máme položku, psychiatrické vyšetření, Honzík Dvořák, 1500 Kč, podezření na týrání dítěte. Když se nad tím ale zamyslíte, zjistíte, že problém nastává mnohem dříve než při zveřejňování. Už paní na účtárně nebylo nic po tom, jestli Honzík Dvořák někdo týrá nebo ne. Navíc se s tím mohl seznámit externí auditor, pak jeho sekretářka a tak dále. To se mělo anonymizovat už na sociálním odboru. Díky zveřejňování jsme zkrátka začali nacházet chyby v úřadu.

– Michal Šmarda, starosta Nového Města na Moravě

Jak začernit obchodní tajemství?

obchodním tajemstvím bývá nejčastěji:

- cenová kalkulace (nikoli však údaj o celkové ceně),
- technické řešení předmětu smlouvy (např. technické výkresy, projektová dokumentace),
- seznamy zákazníků, nákupní prameny, bilance, obchodní plány,
- zvláštní výrobní metody, nepatentované vynálezy, modely, výsledky pokusů a tak podobně.

Obchodním tajemstvím však nic z toho není, pokud to dodavatel ve smlouvě výslovně za obchodní tajemství neoznačí. Proto vám začerňování většinou nezabere žádný čas určování, co je a co není obchodní tajemství, ani se nemusíte obávat, že z nevědomosti obchodní tajemství vyzradíte.

Zákonné znaky obchodního tajemství. Aby se jednalo o obchodní tajemství, musejí být splněny všechny najednou:

- informace obsahuje skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem
- informace má skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu
- informace nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné
- podnikatel má vůli tyto informace utajovat
- podnikatel vhodným způsobem utajení informací zajišťuje
- jde o informace konkurenčně významné

Věděli jste, že... Údaj o celkové ceně a protistraně nemůže být podle platného zákona č. 106/1999 nikdy obchodním tajemstvím, pokud se nakládá s veřejnými prostředky? Proto vždy vyplňte 4 základní údaje (předmět, protistrany, celková cena, datum).

Pouze pokud je veřejnou smluvní stranou obchodní společnost ovládaná státem nebo samosprávou, může celková cena a seznam smluvních partnerů být obchodním tajemstvím. Proto mají podle zákona speciální ochranný režim: nemusejí uvádět ani celkovou cenu a smluvní protistranu. Pokud by soud nebo nadřízený orgán rozhodl, že o žádné obchodní tajemství nešlo, mají 30 dní na to, aby informace v registru dodatečně uveřejnili, aniž by byla smlouva zneplatněna.

?

Jaké problémy byly v zákoně vyřešeny?

- **Stoprocentní právní jistota při ochraně obchodního tajemství**
- **Jasně definice subjektů, na které zákon dopadne**
- **Vyřazení smluv s citlivými údaji o fyzických osobách**
- **Možnost opravit chybně zveřejněnou smlouvu**
- **Odstranění duplicitní zveřejňovací povinnosti**

3

Nejvychytanější zákon

Ochrana státních a obecních firem?

J

iž dřívější verze návrhu umožňovala obchodním společnostem s účastí státu či samospráv ochranu obchodního tajemství, ale nepamatovala na situaci, kdy by soud rozhodl, že (i v dobré víře) začerněné části smlouvy ve skutečnosti obchodním tajemstvím nebyly – firmy by tak mohly mít neplatné smlouvy, aniž by o tom předem věděly.

Toho se už veřejně vlastněné firmy, které se pohybují v konkurenčním prostředí, obávat nemusejí: poslední verze zákona jim stanovuje výrazně mírnější režim než ostatním subjektům. Podle zákona budou muset povinně zveřejnit jen dvě metadata: předmět a datum uzavření smlouvy.

Cenu, údaje o protistranách ani ostatní obsah smlouvy zveřejnit nemusejí, pokud představují obchodní tajemství. Pokud by později soud nebo nadřízený orgán rozhodl, že se o obchodní tajemství ve skutečnosti nejedná, má firma 30 dní na to začerněné části doplnit, aniž by došlo ke zneplatnění smlouvy.

?

Věděli jste, že...

... firma může začernit i takový údaj, který by byl obchodním tajemstvím až v případě více takových uveřejněných informací? (Tedy například kdyby údaje o protistranách smluv v součtu vyjevily strukturu zákazníků?)

... obchodní tajemství je jasně definováno zákonem? Více na straně 32.

... ostatní povinné subjekty nesmí celkovou cenu a protistranu začernit, neboť u nich podle zákona nemohou být obchodním tajemstvím?

Vyřešeno

Vyřazení smluv s fyzickými osobami?

o když vám obec pronajme byt za výhodnějších podmínek kvůli vaší ztížené sociální situaci? Nebo co když uzavřete smlouvu s městskými technickými službami na pronájem hrobu? Zákon bere v potaz, že v těchto případech nehrozí žádné nebo minimální korupční riziko, a proto z důvodu snížení administrativy a ochrany osobních dat umožňuje nezveřejňovat většinu smluv s fyzickými osobami.

Registr smluv na to má hned 2 nástroje:

- Obecná výjimka pro smlouvy s fyzickými osobami mimo rámec jejich podnikatelské činnosti. Smlouvy o převodech nemovitostí se nicméně zveřejňovat budou vždy. Předpokládá se totiž vyšší hodnota takového plnění.
- Vyjmutí smluv uzavřených adhezním způsobem, to zahrnuje většinu tzv. formulářových smluv, které uzavíráte například při odběru energií nebo technických služeb.

Vyřešeno

Možnost opravit chyby?

o se stane, když omylem nahrajete úplně jinou smlouvu? A co když v ní prostě bude malý překlep? Zákon na to pamatuje. Zveřejněné smlouvy lze za určitých podmínek opravovat.

Kdo to může opravit?

Chybu může opravit kterákoliv smluvní strana zasláním opravené verze pomocí stejného formuláře jako při vkládání smlouvy.

Dokdy?

Kdykoliv ve lhůtě tří měsíců od uzavření smlouvy je možné opravit kteroukoliv část smlouvy včetně metadat.

Co potom?

Pokud pomineme speciální režim pro obchodní společnosti, je stále možné v metadatech opravit zřejmý překlep. Například pokud namísto 300 000 Kč uvedete 30 000 Kč nebo místo 1. ledna 2016 uvedete 1. ledna 2006, avšak ze smlouvy je jasné, co je správně. Překlep také nezpůsobuje neplatnost smlouvy.

Celý postup je ve výsledku poměrně prostý. Jedna smluvní strana smlouvu do registru vloží, druhá smluvní strana ji prohlédne, zda odpovídá dohodnuté verzi, a případné chyby jedna nebo druhá strana opraví.

Vyřešeno

Stačí smlouvu zveřejnit na jednom místě?

R

egistr smluv není prvním zákonem, který ukládá veřejným institucím povinnost zveřejňovat smlouvy. Stejně jako zákon o veřejných zakázkách ukládá povinnost zveřejnit vybrané smlouvy i zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, koncesní zákon, zákon o veřejném zdravotním pojištění nebo zákon o kolektivním vyjednávání.

Zákon o registru smluv obsahuje pravidlo, podle kterého je splněna povinnost zveřejnit smlouvu dle výše uvedených zákonů tím, že je zveřejněna v registru smluv. Žádná další povinnost nepřibývá, stačí zveřejnit na jednom místě – v registru smluv.

Je tedy vůbec potřeba nový zákon?

Ano. Aktuální legislativa nedopadá například na smlouvy sektorových zadavatelů (69 miliard ročně) nebo podlimitní smlouvy (100 miliard ročně). Navíc podle odhadů nejsou v rozporu se zákonem o zadávání veřejných zakázek zveřejněny smlouvy až za 46 miliard ročně, protože za to reálně nehrozí žádné sankce. Registr smluv zavádí sankci jednoduchou a samovykonatelnou – sankci neplatnosti smlouvy.

Vyřešeno

?

Zkolabuje kvůli zákonu stát?

- Poškodí zákon státní firmy?
- Budou tisíce úředníků trávit hodiny začerňováním?
- Budou se muset zveřejňovat smlouvy, když přijde živelná katastrofa?
- Budu muset smlouvu nejdřív naskenovat? Lístky na MHD také?
- Budu mít neplatné smlouvy, když se systém zhroutí?

4

Nejobávanější zákon

Budou tisíce úředníků trávit hodiny začerňováním?

P

roč nebude začerňování zabírat téměř žádný čas?

- zveřejňované smlouvy neobsahují až na naprosté výjimky osobní údaje, neboť smlouvy s fyzickými osobami jsou z většiny vyloučeny
- obchodní tajemství na straně dodavatele je dodavatel již dnes povinen jasně označovat
- obchodní tajemství na straně obchodní společnosti vlastněné státem a samosprávami je společnost již dnes povinna jasně označovat, navíc zde za nadměrné (i úplné) začernění smlouvy nehrozí „automatické“ zneplatnění smlouvy (viz str. 31).

Srovnejme to třeba s odhadem ČEZu:

Bude potřeba najmout 20 nových úředníků s vysokoškolským vzděláním a platem cca 400 Kč na hodinu. Začernění jedné smlouvy jim bude trvat 8 hodin, tj. přes 3000 Kč na jednu smlouvu. Plus náklady na kancelář, na techniku, na manažera...

– vyčíslení nákladů podle společnosti ČEZ

Smlouva se nahrává jedním klikem, jde tedy pouze o dobu rutinního nahrazení textu obsahujícího obchodní tajemství znaky „XXXXX“, neboť tyto části textu už dnes musejí mít ČEZ nebo jeho smluvní partner podle platných zákonů ve smlouvě jasně označeny bez ohledu na zveřejnění. I kdyby snad náhodou průměrná smlouva ČEZu měla mít 60 stran, byla by představa, že nadprůměrně placený pracovník ČEZu prochází text a označená místa nahrazuje „XXXXX“ rychlostí 7 stran za hodinu, smutnou zprávou o efektivitě této polostátní firmy. Naštěstí se můžeme domnívat, že nadnesené odhady měly trochu jiný důvod.

Průměrná doba zveřejňování smlouvy v městech a obcích, které smlouvy již zveřejňují:

3 minuty
Praha-Libuš

15 minut
České Budějovice

5 minut
Černošice

15 minut
Praha 14

15–20 minut
Kuřim

3 minuty
Psáry

Bude zveřejňování stát 4 miliardy ročně?

P

řehnané odhady nákladů jsou oblíbeným argumentem proti zavádění nepopulárních opatření. Například jeden z poslanců v Českém rozhlase uvedl, že podle dopadové studie bude stát zavedení zákona 4 miliardy Kč. Pomiňme, že jde o méně přesný odhad a že sama studie přesnější metodou jednotkových nákladů dochází k číslu 1, 5 miliardy. Metodicky je totiž celý postup výpočtu zcela nevhodný a kromě porušení základních statistických principů obsahuje i zásadní chyby ve vstupních datech.

Proč nelze brát vážně výsledky dopadové studie?

- **Obsahuje zásadní chyby v počtu subjektů, na které zákon dopadne.** Například kalkuluje se 397 státními podniky, ačkoli jich existuje jen 227, navíc většina existuje pouze na papíře, ekonomicky aktivních je 95.
- **Vzorek subjektů nebyl vybrán reprezentativně.** Ve vzorku jsou například pouze 4 obce, tedy 0,06 % z 6244, kraje jsou zastoupeny 100 % atd. Navíc byl poručen základní princip statistického šetření, když byly započítány výsledky „iniciativních“ subjektů, které se přihlásily samy se zřejmým cílem ovlivnit výsledek (například ČT, která nárokovala 23 nových pracovních míst).
- **Odhady subjektů postrádají metodiku a řádově se liší, a to i u podobných subjektů.** Například ČEPRO odhadlo náklady na zveřejnění smlouvy nejvýše na 57 Kč, MERO na 500 Kč, ČEZ na 3 400 Kč.
- **Odhady některých subjektů vycházejí z neznalosti návrhu zákona.** Ministerstvo zahraničí například kalkuluje se skenováním smluv, které návrh vylučuje.

Náklady 218 milionů místo 4 miliard při stejných datech

Aby došli k alespoň trochu realističtějším odhadům, pokusili se v Centru aplikované ekonomie přepočítat výsledky dopadové ankety na základě opravy věcných chyb v počtu subjektů a smluv.

Ve spolehlivějším odhadu jednotkovou metodou došli k 218 milionům Kč (namísto 1,5 mld.), v méně přesné metodě personálních nákladů pak k částce 1,5 miliardy Kč místo 4 miliard uvedených v dopadové studii.

Při výpočtu přitom stále vycházeli z odhadů nákladů jednotlivých subjektů, jakkoli jsou tyto mnohdy velmi přehnané, jak jsme psali na předchozí straně. Kvalitní statistická studie s metodickým odhadem délky zveřejňování smlouvy by patrně dospěla k výrazně nižšímu číslu: města a obce, které smlouvy již zveřejňují, shodně uvádějí čas 5-15 minut na zveřejnění.

Časová úspora firem a úřadů vzniklá elektronizací (rychlá dohledatelnost smluv atd.) je pochopitelně nevyčíslitelná.

Poškodí zákon státní firmy?

S

tátní a národní podniky i obchodní společnosti, ve kterých má stát nebo samospráva majetkovou účast, mají v zákoně zvláštní ochranný režim – a to včetně té většiny, která se nepohybuje v klasickém konkurenčním prostředí, ale představuje spíše jinou právní formu zajišťování veřejné služby (dopravní podniky).

1

Společnost musí uvést povinně pouze datum a předmět uzavřené smlouvy, pokud zbytek považuje za obchodní tajemství.

2

Pokud nadřízený orgán nebo soud rozhodne, že o chráněnou konkurenčně významnou skutečnost nejde, nařídí společnosti zveřejnit zbytek smlouvy.

3

Společnost má posléze 30 dní na to, aby smlouvu dodatečně zveřejnila v registru smluv.

!

Teprve pokud tak společnost do 30 dnů neučiní, přihlíží se ke smlouvě jako k neplatné.

Budu muset zveřejňovat smlouvy, když přijde živelná katastrofa?

Z

ákon o registru smluv myslí i na situace, jako jsou povodně, kdy je nutné urychleně reagovat na ohrožující situaci.

V případě mimořádné události, kterou definuje zákon o integrovaném záchranném systému jako „škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací“, platí jiný režim.

!

Pokud v takové situaci vůbec stihnete uzavřít písemnou smlouvu, účinnost nebude vázaná na zveřejnění v registru smluv. To ale neznamená, že by smlouva neměla být zveřejněna:

1

Nastane „mimořádná událost“.

2

Smlouva je účinná okamžikem podpisu.

3

Smlouvu je potřeba do 3 měsíců zveřejnit v registru.

!

Jinak se k ní později přihlíží jako k neplatné.

?

Co když budu chtít i za normálních okolností plnit ze smlouvy ihned poté, co byla uzavřena?

V takovém případě je potřeba postupovat jako obvykle, tedy zaslat smlouvu správci registru, který ji bezodkladně zveřejní. Zveřejnění bude probíhat automatizovaně bez zbytečných průtahů způsobených jednotlivým vkládáním, ale určité zpoždění například z důvodu krátké odstávky systému nastat může. Na možnost rychlého plnění ze smlouvy je proto nutné myslet už při sjednávání smlouvy a počítat s časovou rezervou.

Budu muset smlouvu nejdřív naskenovat? Lístek na MHD také?

A large, white, stylized letter 'K' is centered within a solid green square.

olem registru se za celou dobu projednávání objevilo mnoho dezinformací, které se častým opakováním téměř staly pravdou. Nejčastěji se objevuje informace, že úředník bude muset každou smlouvu naskenovat a teprve poté zveřejnit. Vložit do registru ale stačí smlouvu ve formátu .doc nebo .pdf a bez ručního podpisu. Je tedy možné vložit tu verzi, kterou má úředník připravenou k podpisu v počítači.

Druhým nejslavnějším nesmyslem je údajné povinné zveřejňování jízdenek nebo účtenek z obchodu. V tomto případě se jedná pouze o doklady o zaplacení, takže je není třeba uveřejňovat v registru. Smlouva byla v takovém případě uzavřena buď ústně nebo konkludentně (např. nástupem do tramvaje), a taková smlouva se v registru neuveřejňuje.

Budu mít neplatné smlouvy, když se systém zhroutí?

N

e. Data jsou pochopitelně zálohována a výpadek systému smlouvy nezneplatňuje. Po zkušenostech s registrem vozidel mohou zajisté vzniknout obavy o funkčnost registru smluv. Avšak registr smluv již několik let funguje na Portále veřejné správy, nejedná se tedy o nový systém, který je třeba zavádět.

99%

dostupnost Portálu veřejné správy

99,9%

dostupnost datových schránek

1 hodina

nejdelší odstávka portálu (0:00–1:00)

9

neplánovaných výpadků portálu
v letech 2012–2013

3 minuty 12 vteřin

průměrná délka výpadku

Navíc Ministerstvo vnitra v diskuzích prosadilo devět měsíců pro implementaci zákona, a bude mít proto dostatek času na přípravu registru pro větší množství smluv. Totéž platí o situaci, kdy by bylo spravováním registru smluv nakonec pověřeno MMR.

?

Jaké zbytečné výjimky se do zákona dostaly?

- Supervýjimka pro ČEZ: mírnější režim než všichni soukromí dodavatelé
- Zavedení finančního limitu s právními nejasnostmi
- Vyřazení faktur a objednávek
- Odložení účinnosti sankce

5

Nejvylepšovanější zákon

Supervýjimka pro státní firmy kotované na burze

peciální výjimku mají akciové společnosti státu, jejichž akcie jsou kotované na burze. Jedinou takovou přímo vlastněnou společností státu je **ČEZ, a. s.** Tato výjimka je navíc formulována tak široce, že se nemusejí zveřejňovat jen smlouvy ČEZu se soukromými společnostmi, ale dokonce i smlouvy, kde je ČEZ dodavatelem jiných veřejných institucí – ministerstev, obcí atd. Tím získá ČEZ výhodu, kterou nemají ani soukromé společnosti kotované na burze, které v takovém případě smlouvy zveřejnit musejí.

Je zřejmé, že pro takovouto výjimku se sotva najde věcný důvod. Ale ani užší výjimka pro ČEZ by neměla opodstatnění. Stejně jako ostatní obchodní společnosti s účastí státu by ČEZ nemusel zveřejnit žádné údaje, které by ho konkurenčně poškodily – u smluv ze svého byznysu by musel zveřejňovat jen informace o existenci smluv: datum a předmět. Zveřejňovací povinnost by na ČEZ nicméně dopadla v případě různých sponzorských aktivit, poradenských smluv a podobně.

Věděli jste, že... jsme se na podzim 2014 několikrát sešli s vedením ČEZu a žádali jsme je, aby navrhli pozitivní definici smluv, které zveřejňovat mohou – například sponzorské smlouvy, které ČEZ uzavírá ve velkých objemech. Zástupci ČEZ to odmítli, a místo toho si prosadili supervýjimku.

Zavedení finančního limitu

louhodobě upozorňujeme na problémy, které s sebou přináší právě zavedení minimální částky, kdy teprve po jejím překročení by byly smlouvy zveřejňovány. Kromě toho, že může docházet k účelovému dělení smluv na těsně podlimitní nebo k prodeji věcí za symbolickou jednu korunu, limit především vede u některých typů smluv k právní nejistotě:

- 1. Bezúplatné smlouvy**, např. smlouvy darovací, zástavní a smlouvy, jimiž dochází ke zřízení věcného břemene, by v případě nezveřejnění měly být oceňovány znaleckými posudky, což je administrativně náročnější než zveřejnění a samozřejmě napadnutelné (cena nebyla určena správně).
- 2. Problém může vzniknout také u smluv na dobu neurčitou s opakujícím se plněním**, u smluv rámcových, případně smluv, které budou podlimitní a např. v důsledku neplánovaného zvýšení cen dojde k tomu, že se stanou nadlimitními.

Pokud bude zákon přijat i s tímto opatřením, nejjednodušší bude zveřejňovat všechny písemné smlouvy bez ohledu na výši plnění, pokud se nejedná vyložení o bagatelní smlouvu. Jen tak si můžete být jisti.

Vyřazení faktur a objednávek

P

úvodně měly být zveřejňovány nejen smlouvy, ale i faktury a objednávky (od určité částky), aby veřejnost měla přístup k celé historii nákupu za veřejné prostředky. V případě nezveřejněné faktury nebo objednávky by nenastupovala sankce neplatnosti, nic by se neskenovalo, pouze by se automaticky stahovala metadata, která již dnes musejí subjekty odesílat ministerstvu financí. Kvůli námitce vysoké byrokracie ale byly faktury i objednávky zcela vyňaty.

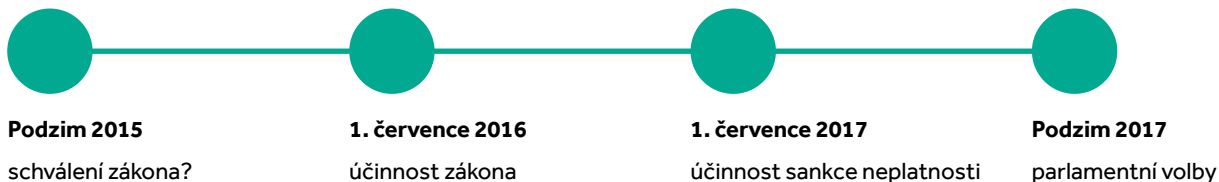

Proč má smysl zveřejňovat faktury i objednávky?

- Většina státní správy už dlouho používá strojově čitelný formát faktur, který umožňuje automatické zveřejňování dat.
- Registr by byl všeobecně dostupnou databází a dozorové orgány by tak mohly sledovat finanční toky ve veřejném sektoru téměř v reálném čase.
- Zavedení jednotného, strojově čitelného formátu elektronické faktury vyžaduje v případě veřejných zakázek evropská směrnice. Zveřejňování faktur v registru by tento požadavek naplnilo.

Odložení účinnosti sankce

remiér Bohuslav Sobotka v srpnu 2014 prohlásil, že registr smluv bude platit nejpozději od začátku roku 2015.

Aktuální koaliční dohoda nicméně počítá nejen s prodloužením původní legisvakance (a počítá s účinností zákona až od 1. července 2016), ale především zavádí do zákona ještě roční odklad sankce neplatnosti (bude se týkat až smluv uzavřených po 1. červenci 2017).

Kdo se obává, že jeho úřad se nezvládne rychle adaptovat na zveřejňovací povinnost, může tak činit již dnes ve fungujícím registru smluv na Portálu veřejné správy. Nejpozději od okamžiku schválení zákona (na podzim 2015?) bude moci testovací režim provádět v souladu se zněním schváleného zákona. Adaptace na drobné technické změny upraveného oficiálního registru smluv pak jistě nebude trvat déle než několik týdnů.

Pomiňme, že odložení zákona tak, aby dopadl až na příští vládu, není zrovna přesvědčivé naplnění priority svého programového prohlášení. Především se tím otevírá možnost schválit v mezidobí další odklad účinnosti a opakovat tak scénář služebního zákona.

Příběh zákona od roku 2012

6

Nejodkládanější zákon

Jak šel čas

ákon o registru smluv byl předložen již dvěma Sněmovnám. Poprvé ho načetl poslanec Jan Farský v **červnu 2012**, který se nechal inspirovat slovenskou předlohou. Zákon se nepodařilo dovést do konce, protože Sněmovna byla předčasně rozpuštěna.

163 nových poslanců před volbami prohlásilo, že podpoří zákon, který:

- podmíní účinnost všech smluv, které bude uzavírat stát, územní samosprávný celek a další veřejné instituce (např. státní podniky či obchodní společnosti ovládané státem) jejich zveřejněním na internetu,
- zřídí centrální registr smluv, který bude přístupný veřejnosti a bude obsahovat texty smluv a metadata ve strojově zpracovatelném formátu, s výjimkou informací chráněných zákonem č. 106/1999 Sb. a zákonem č. 137/2006 Sb. (např. osobní údaje, obchodní tajemství).

Jan Farský již se skupinou nových poslanců předložil zákon znovu v **prosinci 2013**. Zákon se mezitím dostal nejen do koaliční smlouvy, ale i do programového prohlášení. Vláda tímto zakotvila podporu registru smluv do oficiálních dokumentů.

Poprvé poslanci zákon projednali v **lednu 2014** a poté jej postoupili do několika výborů. Poslanci se zákonem zabývali na **jaře 2014** a výsledkem byla žádost, aby vláda připravila takové úpravy, na nichž se shodne celá koalice.

Již 3 vlády

se vyjadřovaly k zákonu.

75 poslanců

(a 54 v minulé Sněmovně) podpořilo zákon při předložení.

15 měsíců

je zákon ve fázi projednávání v poslaneckých výborech.

2 dopadové studie

22x

jsme osobně jednali se zástupci koalice o zákonu jen od ledna 2015.

331 stran právních analýz

a stanovisek jsme za tu dobu k zákonu připravili.

V **červenci 2014** jsme jednali s premiérem, který vznikem tohoto společného návrhu pověřil Ministerstvo vnitra s tehdejší náměstkyní Krnáčovou. Náměstkyně připravila v srpnu 2014 takový návrh, který obsahoval velmi zásadní změny a ústupky bez ohledu na funkčnost registru a červencovou dohodu s premiérem.

Na **přelomu 2014–15** vznikl nový minimalistický návrh stále ještě odpovídající původním parametrům, ale zároveň byla zadána dopadová studie. Od této doby probíhají koaliční jednání, na nichž je společný návrh ještě upravován.

2012–2013 Zákon v minulé Sněmovně

S

chvalování zákona sledujeme už od jeho prvního načtení v lednu 2012 poslancem Janem Farským a dalšími 53 tehdejšími poslanci. Vláda Petra Nečase se příliš nezasadila o schválení zákona, ačkoliv se jednalo o návrh tehdy koaličního poslance inspirovaný slovenskou zkušeností. Původní text návrhu byl oproti současné verzi značně odlišný. Byla to totiž novela zákona o svobodném přístupu k informacím. Současnou podobu samostatného zákona získal až po diskuzích poslance Farského s odbornou veřejností o předloženém zákonu.

Ačkoliv výbory měly zákon projednat ve lhůtě šedesáti dnů, výsledné stanovisko nepřijaly ani po 9 měsících, když v závěru Ústavně právní výbor požádal o vypracování dopadové studie. Zákon tak nakonec spadl pod stůl, když byla v srpnu 2013 Sněmovna rozpuštěna.

!

95 stran

analýz, komentářů k návrhu a jiných právních textů k návrhu jsme připravili od ledna 2012 do léta 2013

Jaro 2014 Zákon v poslaneckých výborech

návrhu poslanci poprvé jednali v lednu 2014 a určili 4 výbory, které se měly zákonem zabývat podrobně. Standardní lhůta 60 dnů byla prodloužena na 90. Nakonec tato fáze trvala více než rok až do dubna 2015, kdy se zákon dostal do druhého čtení.

Ústavně právní výbor totiž v červnu navrhl registr smluv schválit s tím, že doporučil vládě, aby se podílela na přípravě takové podoby, která bude mít podporu široké koalice, a tím začalo nové období, kdy o zákonu jednala koalice a ministerstvo vnitra.

V tomto období dorazily poslancům stovky vyjádření a námitek od institucí, na něž měl zákon dopadat. Řada z nich byla přitom zavádějící nebo vyloženě nepravdivá (obavy ze skenování smluv, zveřejňování jízdenek, smluv na pronájem hrobových míst), proto jsme připravili přes sto stran reakcí. Připravovali jsme také vyjádření k pozměňovacím návrhům poslanců, vystupovali jsme při projednávání zákona ve výborech i na konferenci zorganizované poslancem Janem Farským.

140 stran

odpovědí, analýz a stanovisek k pozměňovacím návrhům

6 vystoupení

na výborech při projednávání zákona

60 dní

je běžná lhůta na projednání zákona ve výborech

na 90 dní

si ji poslanci už dopředu prodloužili

po 42 dnech

výbory teprve začaly zákon projednávat

150 dní

výbory jednaly o zákonu, pak jej poslaly vládě

Léto 2014 Zákon na Ministerstvu vnitra

a začátku července 2014 premiér veřejně oznámil, že návrh bude během léta upraven tak, aby se o něm mohlo v září hlasovat, a pověřil přípravou koaličního návrhu Ministerstvo vnitra v čele s ministrem Chovancem. Ministerstvo mělo vyřešit zejména otázku právní jistoty při ochraně obchodního tajemství, vynětí smluv s fyzickými osobami a způsob definice subjektů.

Nicméně při setkání s tehdejší náměstkyní Krnáčovou ještě na konci července se ukázalo, že ministerstvo na zákoně ještě vůbec nepracuje, protože prý nemá žádné oficiální zadání. Nakonec ministerstvo představilo v polovině srpna návrh, který ovšem dalece překračoval zadání: odstraňoval ze zákona základní povinná metadata podmiňující platnost smlouvy, navíc nařizoval zveřejňovat smlouvy jako obrázky bez strojové čitelnosti.

Na vlnu veřejné kritiky navázala naše jednání s ministerstvem, která vyústila v jednání koaliční rady o registru smluv na začátku září.

Podzim 2014 Zákon v poslanecké

pracovní skupině

K

vůli volební kampani se práce na zákonu přerušily až do října, kdy koaliční radou pověřená pracovní skupina zástupců koalice začala ve spolupráci s ministerstvem připravovat další verzi návrhu. Část pracovní skupiny byla obměněna (například KDU-ČSL nahradila svého zástupce), což přineslo další kolo vyjednávání o otázkách, které byly již dříve uzavřeny (například otázka nahrazení sankce neplatnosti). Novou verzi návrhu nakonec pracovní skupina ve spolupráci s MV připravila v prosinci 2014.

Zároveň však koalice pověřila ministerstvo, aby oslovilo státní správu, kraje a obce, což celý proces zdrželo o další dva měsíce, aniž by to přineslo vypovídající výstupy (k dopadové studii viz str. 44).

Od začátku března se registrem smluv opět začala zabývat koaliční rada a do návrhu koaliční rady přidala další výjimky: finanční limit, který měla stanovit vláda, byl dán „natvrdo“ do zákona, mírnější režim získala Česká televize a Český rozhlas atd. Výsledná verze je už sice velmi minimalistická, ale přesto stále ještě funkční a velmi přínosná varianta.

!

3 měsíce

trvalo schválení zákona na Slovensku

34 měsíců

už trvá schvalování zákona v ČR

5 let

uplyne od předložení zákona Sněmovně, začne-li včetně sankce fungovat v roce 2017

Zdroje dat

- **Úklid státních institucí:**

<http://www.kverulant.org/uklid%20ve%20statni%20sprave.html>

- **5 let, 2 roky a 1 exekuce:**

<http://www.bezkorupce.cz/blog/2012/12/19/exekuce-dpp/>

- **Zveřejňování smluv krajů podle ZZVZ:**

www.hodnocenikrajů.cz

- **Smlouvy Prahy 10:**

<http://www.bezkorupce.cz/blog/2014/07/22/praha-10-ani-po-pokute-uohs-nezverejnuje-na-profilu-zadavatele-smlouvy>

- **Smlouvy s pražskými farmáři:**

<http://www.kverulant.org/farmari.html>

- **Výzkum agentury Median pro Rekonstrukci státu na vzorku dospělé populace ČR o 1200 respondentech, únor 2015**

- **Výzkum agentury TNS AISA pro Českou televizi na vzorku dospělé populace ČR o 1200 respondentech, červen 2014**

- mazak.blog.ihned.cz/c1-62539190-ke-korupci-v-cesku

- **Stínová RIA:**

<http://www.rekonstrukcestatu.cz/publikace/2015-03-04-stinovy-vypocet-ria-k-registru-smluv.pdf>

- **ST 740 v minulé Sněmovně:**

<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&t=740>

- **ST 42 současná Sněmovna:**

<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&T=42>

- **Objem zakázek sektorových zadavatelů a podlimitních smluv - výroční zpráva MMR za rok 2013:**

<http://www.portal-vz.cz/getmedia/8965ea38-8a96-490b-ad0f-ce4e1c0a32c9/Vyrocní-zpráva-o-stavu-verejnych-zakazek-za-rok-2013.pdf>

- **Nezveřejňované smlouvy – průzkum Centra aplikované ekonomie:**

http://www.zindex.cz/data/TZ_5procent_smluv_chybi_na_profilech_zadavatele.pdf

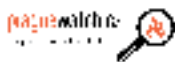
O projektu Rekonstrukce státu

Společný projekt nevládních organizací, jehož ambicí je napomoci schválení kvalitních reforem v oblasti transparentnosti a principů dobrého vládnutí. Různé nevládní organizace v rámci tohoto projektu zejména analyzují zahraniční dobrou praxi, organizují kulaté stoly propojující legislativce, politiky, české i zahraniční odborníky, a medializují vývoj legislativy.

Garantskými organizacemi Rekonstrukce státu jsou Frank Bold, Oživení, Centrum aplikované ekonomie, Otevřená společnost a Naši politici.

Iniciátorem a koordinátorem projektu je Frank Bold, pro zákon o registru smluv vyčlenil tým 4 právníků.

Členské organizace Rekonstrukce státu:

Rekonstrukci státu dále podporují:

Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR, Koalice pro transparentní podnikání, Asociace technických bezpečnostních služeb Grémium Alarm (AGA), Britská obchodní komora v ČR, Severská obchodní komora v České republice, Nizozemsko-česká obchodní komora v Praze, Americká obchodní komora v ČR, Česko-německá obchodní a průmyslová komora, HST Obchodní komora Švýcarsko – Česká republika, Francouzsko-česká obchodní komora, Velvyslanectví USA v Praze, Britské velvyslanectví v Praze, Velvyslanectví Kanady pro Českou republiku, Velvyslanectví Nizozemského království

... a řada dalších organizací, firem i jednotlivců.

Za finanční podporu Rekonstrukce státu děkujeme:

Jan Barta, Libor Winkler, Jan Palaščík, Václav Dejčmar, Student Agency, Eurowag, Delikommat, Y Soft Corporation, UNIMEX GROUP, TECHLAR, Lubomír Bárta

... a desítkám dalších dárců.

Podpořeno z grantu Open Society Foundations

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci EHP fondů

34 měsíců
se už schvaluje zákon
o registru smluv.

202 let
se schvaloval 27.
dodatek Ústavy USA
o omezení platu politiků.
Se zákonem o registru
smluv nemá vůbec nic
společného. Snad.